

DiSa – Hållbarhet och nytta

DiSa – Digital samhällsbyggnad
Datum 2020-05-11

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Bakgrund och metod.....	2
3. Användarnytta	5
4. Social hållbarhet	6
Enkät svar och analys inom social hållbarhet	7
Tillgänglighet	7
Delaktighet	8
5. Ekologisk hållbarhet	9
Enkät svar och analys inom ekologisk hållbarhet.....	9
Analys av övergripande miljömässig påverkan	10
Beräkning av utsläpp av koldioxid - pappersbesparing.....	11
6. Ekonomisk hållbarhet	12
Ekonomisk nytta	12
Resultat ekonomisk nyttoberäkning	14
Rättssäkerhet	14
BILAGOR.....	16
1. Hållbarhetsenkät till delprojekten	16
2. Kvalitetshöjning per delprojekt.....	18
3. Tillgänglighetstester.....	20
4. Juridiska hinder	24
5. Ekonomisk nytta per delprojekt.....	33

DiSa – Hållbarhet och nytta

1. Sammanfattning

Region Gotland står, som många av Sveriges kommuner och regioner, inför utmaningen att digitalisera sin samhällsbyggnadsprocess. Ett av de viktigaste målen för detta arbete är hållbarhet, och i hållbarheten kan vi mäta nyttan.

DiSa-projektet, Digital Samhällsbyggnad, är unikt i sitt slag då det är ett kommunalt digitaliseringsprojekt som fått finansiering av EU-medel för att skapa en sömlös digital samhällsbyggnadsprocess. Många andra kommuner i Sverige står inför och arbetar med liknande utmaningar kring digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen. Det är en omfattande insats för hållbarhet, effektivitet och service. Genom att dokumentera och dela med sig av dess uppskattade förtjänster över tid hoppas projektet kunna bidra med en del av ett beslutsunderlag för andra kommuner inför deras investeringar.

I projektet DiSa arbetar Region Gotland under åren 2018-2020 genom åtta delprojekt för att digitalisera sin samhällsbyggnadsprocess. Investeringen på 26 miljoner kronor finansieras av Tillväxtverket och Region Gotland via EU:s regionala utvecklingsfond. Syftet med den här rapporten är att ta ett sammanhållet grepp om de kvalitetsfrågor som DiSa arbetar med, och att kartlägga om de förändringar som görs faktiskt är förbättringar.

Resultatet av nyttoberäkningen visar att DiSa-projektet, när alla tjänster är fullt implementerade, ger Region Gotland en intern besparing på 14,5 miljoner SEK per år. DiSa:s totala budget för hela projekttiden är 26 miljoner SEK, vilket innebär att fullt implementerat har investeringen lönat sig inom loppet av två år. Därtill kommer stora kvalitetsmässiga förbättringar för användarna i samhällsbyggnadsprocessen, såväl internt som externt, samt ökad rättssäkerhet och stärkt demokrati.

2. Bakgrund och metod

Genom bättre rättssäkerhet och tillgänglighet kan ett digitalt informationsflöde i samhällsbyggnadsprocessen totalt spara miljarder för svenska kommuner, enligt en kartläggning gjord av Lantmäteriet. Flera studier av digitala samhällsbyggnadsprocesser som har gjorts i Sverige visar att det finns stora fördelar med att grundläggande geodata och digitala lösningar används.

Med projektet DiSa, Digital samhällsbyggnad, vill Region Gotland förändra och förbättra samhällsbyggnadsförvaltningens processer genom digitalisering. De önskvärda målen är att kunderna ska bli nöjdare, att förvaltningen ska bli mer effektiv och hållbar genom smartare digitala processer. Detta erhålls genom att arbeta med de tre hållbarhetsaspekterna social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet som ram.

Den genomlysning av verksamheten och analys som gjordes innan DiSa startade visade att digitalisering var den absolut största möjligheten till effektivisering, kvalitetshöjning av processerna och därmed påverkan på kunderna och användarnas upplevelse och service för samhällsbyggnadsförvaltningen. Samhällsbyggnadsprocessen på Region Gotland har varit

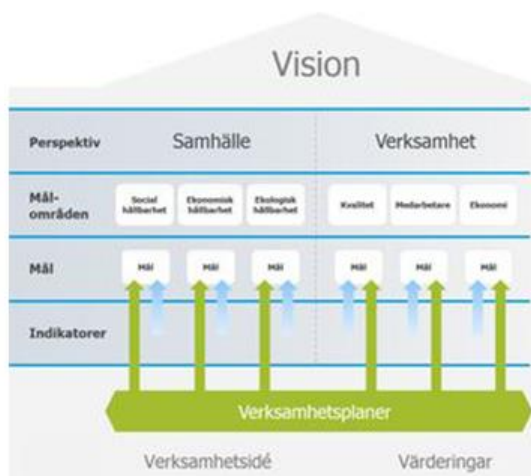
papperstung, och har fått kritik för att ha tidskrävande och icke-transparenta processer vid till exempel bygglovshantering. Genom digitalisering är målet att kvaliteten höjs för användarna genom att göra dessa processer just mer effektiva, transparenta och tillgängliga.

DiSa-projektets resultat bestäms av om de förändringar som görs är förbättringar utifrån de tre hållbarhetsperspektiven social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det bestäms också utifrån kundernas upplevelse av de förändrade processerna, att de är nöjda och har möjlighet att använda tjänsterna över tid.

Samhällsbyggnadsförvaltningen vid Region Gotland har inga samlande dokument över kvalitetsparametrar eller strategi för sitt hållbarhetsarbete inom samhällsbyggnadsprocessen. DiSa-projektet har därför fått skapa dessa med stöd i de strategiska hållbarhetsdokument som finns centralt i Region Gotland.

Region Gotlands hållbarhetsarbete

Region Gotland organiserar sitt hållbarhetsarbete vid Regionstyrelseförvaltningen som ansvarar för övergripande strategi och handlingsplaner för organisationens hållbarhetsarbete. De strategiska områden som prioriteras är social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, och dessa finns också med som centrala begrepp i organisationens styrkort. De är kopplade till mål och indikatorer för att följa upp verksamheten.

Region Gotlands styrkort 2020

DiSa har arbetat konsekvent med att se till att vara linjerade med de prioriteringar som Region Gotland ställt upp inom hållbarhetsområdet. För att säkerställa detta har flera strategier från Regionstyrelseförvaltningen deltagit i projektets hållbarhetsarbete.

Kunskaphöjning och enkät

Vid projektstart prioriterades rekrytering, planering och uppstart av verksamheterna inom DiSa. Under projektets andra år påbörjade projektledningen och projektgruppen ett hållbarhetsarbete med helhetssyn över projektets samtliga kvalitetssäkrande insatser.

Kunskaphöjning

I diskussioner med projektgruppen framkom att en kunskaphöjning inom hållbarhetsområdet efterfrågades. Delprojektledarna och projektledningen upplevde att de inte hade tillräckliga kunskaper för att kunna genomföra konkreta handlingar eller prioriteringar i sina

delprojekt, utifrån de teoretiska begreppen, för att öka den positiva påverkan inom hållbarhetsområdet. Detta visades också när projektets externa utvärderare Ramböll genomförde en enkät, som bland annat visade på behov av större insatser inom hållbarhetsområdet. Projektledningens prioritet har varit att tillgängliggöra hållbarhetsbegreppet för DiSa-gruppen.

Även resultatet av medarbetarundersökningen, som gjordes som ett led i utvärderingen av projektet, visade utrymme för förbättring inom området både december 2018 och december 2019. Region Gotlands hållbarhetsstrategier gav projektgruppen utbildning i hållbarhetsbegrepp och på vilket sätt som Region Gotland arbetar med de olika frågorna kopplat till detta. Genomgången inkluderade utbildning om social hållbarhet, jämställdhet och ekologisk hållbarhet, och mynnade ut i en diskussion om vilken positiv och negativ påverkan som projektet har på olika parametrar. Projektgruppen gav positiv feedback och en större hållbarhetskartläggning påbörjades inom projektet.

Enkätundersökning

För att påbörja en kartläggning av den påverkan projektet har på de olika hållbarhetsaspekterna fick alla DiSa:s delprojekt engagera sina respektive projektgrupper och göra en kartläggning utifrån de strategiska områden som Region Gotland beslutat arbeta med inom hållbarhet. Detta skedde genom att delprojektledarna fick besvara en webbaserad enkät baserad på Region Gotlands styrdokument inom området hållbarhet. DiSa valde den avgränsningen för att se på vilket sätt projektet bidrar till det större arbete som pågår i hela organisationen. Det lämnades också utrymme för att identifiera ytterligare aspekter som DiSa har påverkan på. Syftet med enkäten var både att få in ett välförankrat underlag för analys från delprojektledarna, att ge dem utrymme till reflektion och att skapa utveckling i respektive delprojekt. Det blev ett viktigt steg för att starta en tankeprocess om hållbarhet och vilka kopplingar som finns.

Arbetet lägger också en grund för att identifiera vilka delar av Region Gotlands hållbarhetsarbete som är relevant för DiSa och samhällsbyggnadsprocessen. Var projektet har naturliga ingångar och var dessa kanske inte finns i lika stor utsträckning. Detta vägleder senare till de prioriteringar och val som görs inom projektet.

Enkäten redovisas som bilaga till denna rapport och svaren redovisas under respektive hållbarhetsområde nedan.

Arbetsätt

- Genom att analysera arbetsätt och processer på Samhällsbyggnadsförvaltningen vid Region Gotland har en jämförelse gjorts mellan de tillvägagångssätt som applicerades innan DiSa och de som förväntas komma när målen i DiSa är uppnådda och samhällsbyggnadsprocessen är digital.
- För rapporten har underlag om kostnader begärts in från Region Gotlands inköpsavdelning, HR-chefen och delprojektledarna från respektive delprojekt. Lönekostnaderna baseras på den taxa som Region Gotland använder mot kunder, detta då den innefattar lön, sociala avgifter, overheadkostnader och pension och därmed ger en mer korrekt bild av ungefär vilka kostnader som sparas.
- Intervjuer med medarbetare har gett information om effektivisering och tidsbesparing i handläggningen till följd av digitalisering samt kartläggningen av kvalitativa vinster.

- Antal ärenden under har tagits fram ur verksamhetssystemen som även bidragit med underlag för uppskattade volymer kring handlingar och papper som tidigare förbrukats per ärende. Ärenden och kostnader från 2018 är den baslinje som jämförs med över tid.
- I beräkningen finns inte inflation eller förändrade kostnader eller variation i ärendemängd med som faktorer. Det är dock rimligt att anta att den ekonomiska vinsten till följd av effektiviseringen ökar över tid till följd av detta.
- Intern hjälp har tagits från strateger, jurister, chefer och medarbetare på Region Gotland som helhet som har fått ge input till de olika delarna av rapporten.
- Extern hjälp har tagits av boende, studenter och brukare som gett input på hur de upplever förändringarna som DiSa tar fram.
- Omvärldsanalyser har genomförts inom de olika områdena för att se om andra kommuner eller myndigheter har arbetat med dessa frågor.

Definitioner

- De kvalitativa nyttorna definieras som indikationer på att de förändringar projektet skapat som förbättringar för dess användare, internt och externt. De har sin utgångspunkt i Region Gotlands värdegrund.
- Social hållbarhet definieras som så inkluderande processer som möjligt.
- Ekologisk hållbarhet och miljömässig påverkan väljer projektet att räkna på i sparade material. Detta för att Region Gotland inte beräknar koldioxidutsläpp på ett systematiskt sätt, och det finns därför ingen möjlighet att räkna på påverkan över tid till följd av ändrade processer. DiSa har gjort en utredning kring pappersförbrukning, och väljer att utreda den miljömässiga påverkan av denna besparing närmare. I avsnittet om ekologisk hållbarhet följer också ett längre resonemang om DiSa:s påverkan på miljö och klimat i ett makroperspektiv.
- Ekonomisk nytta ses som ekonomisk besparing över tid tack vare ändrade arbetssätt och processer. Där ingår personalens tid som effektiviseras, men även materialkostnader och löpande kostnader för exempelvis licenser.

3. Användarnytta

Användarnyttan är helt central för att avgöra hur väl DiSa-projektet nått sina mål. Region Gotland driver ett omfattande kvalitetsarbete för att säkerställa att verksamheterna lever upp till kundernas förväntningar om vilken typ av service som ska tillhandahållas. Samhällsbyggnadsförvaltningen har dock inget dokumenterat kvalitetsarbete eller process för att förbättra kvalitetsarbetet på ett centralt sätt i förvaltningen. DiSa-projektets kvalitetsarbete är därför en viktig motor i hela förvaltningens kvalitetsarbete.

Genom diskussioner och dialoger med medarbetare på Samhällsbyggnadsförvaltningen, ledningsgrupp och delprojektledarna i projektet har en rad kvalitetshöjande påverkan av DiSa sammanställts och dokumenterats nedan.

I DiSa-projektet har projektgruppen utbildats i och gjort användartester enligt metoden tjänstedesign, användardriven innovation. Vi har använt SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) metodstöd Innovationsguiden, vilket gett mycket bra underlag till utveckling inom projektet.

Identifierade övergripande kvalitativa nyttor som DiSa resulterar i

- Tjänsterna som DiSa skapar är tillgängliga för fler personer, detta även vid eventuella funktionsvariationer som exkluderat dem från den pappersbaserade processen.
- Informationen tillgängliggörs på ett sätt som gör att även små företag och entreprenörer kan få bättre villkor, vilket i sin tur förbättrar deras möjligheter att använda informationen för att skapa nationella och regionala innovationer.
- Det interna beslutsstödet för handläggarna stärks för att säkerställa långsiktigt hållbara lösningar, genom faktabaserade analyser. Detta har även en positiv inverkan på rättssäkerheten, eftersom alla beslut fattas på korrekt material och grund, att det sker inom tid och att de är konsekventa i sin bedömning.
- Automatiska processer möjliggörs och återanvändbarheten av information ökar.
- Stabila digitala grundstrukturer ger möjlighet att framöver utveckla nya tjänster och innovationer som gynnar användare internt och externt.
- Ärendehantering och kommunikation i samhällsbyggnadsprocessen blir spårbar vilket ökar transparensen och rättssäkerheten.

Effekthemtagning – år 2023

Efter att DiSa-projektet är avslutat är det önskvärt att Samhällsbyggnadsförvaltningen gör ett större analysarbete för att avgöra hur implementeringen av DiSa har fallit ut och påverkat de externa användarna. Den dokumentationen kommer vara viktig för att förstå de långtgående effekterna av projektet och hur kvaliteten på förvaltningens service har påverkats. Denna dokumentation blir ett värdefullt led i det arbetet och utgör en baslinje och kunskapssamling, men också lärande inför kommande utvecklingsprojekt.

4. Social hållbarhet

Inom Region Gotland är de mänskliga rättigheterna en viktig utgångspunkt för allt arbete. FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna utgör bland annat en bas för många planer och strategier i regionen – i arbetet med social hållbarhet finns Agenda 2030 som en basplatta som Region Gotland navigerar efter.

Social hållbarhet definieras av Region Gotland som processer som ska:

- tillgodose alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs
- bidra till att alla människor är inkluderade – oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, bostadsort, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och funktionsnedsättning
- anpassas och utformas utifrån de grupper som har störst behov.

För DiSa finns de sociala hållbarhetsaspekterna väl inarbetade i de mål som sätts upp i den projektlogik som sammanställer projektets mål. Nyckelord är tillgänglighet, delaktighet och transparens som förbättras på olika sätt genom DiSa:s olika delprojekt.

Strategierna för sociala hållbarhet och jämställdhet vid Region Gotland har deltagit i arbetet med kompetenshöjning i projektgruppen och input till arbetet med de olika aktiviteterna DiSa gjort för att förstärka arbetet.

Enkät svar och analys inom social hållbarhet

Social hållbarhet är en central del av DiSa, och finns närvarande i flera av de mål som projektet arbetar mot, och som tydliga effekter av arbetet. Genom den enkät som delprojektledarna har besvarat under våren 2020 har de områden inom fältet som DiSa har direkt positiv påverkan på tydliggjorts.

Resultatet av enkätundersökningen visade på att DiSa bidrar till att:

- Tjänster och information kan lättare utformas så att de kan användas av personer med olika funktion, språkkunnighet och ålder. Detta ökar inkludering och delaktighet. Analog processer kan fungera uteslutande då de är stela i sin utformning.
- Språket är lättare att förstå i de digitala tjänsterna. Särskilt inom planarbete och detaljplaner där DiSa inneburit en betydlig förbättring och förenkling inom språket och kommunikationen, det är modernare och tydligare för personer utan fackkunskap. Att språket och facktermerna genom digitaliseringen i DiSa nu följer aktuella standarder bidrar till ökad förståelse. Att texterna är digitala underlättar också användandet av översättningstjänster på internet.
- Digitala samråd och digitala dialoger gör det enklare att samarbeta med skolor och större grupper. Fler kan också delta genom att de inte behöver ta sig till en speciell lokal på en speciell tid.
- Digitala kartor är behjälpliga för att planera en trygg beboelig miljö, men också för att öka hälsotalen genom att tillgängliggöra rekreationsområden genom till exempel fri-luftskartor, gång- och cykelvägar eller annat.

Tillgänglighet

Ökad tillgänglighet är en grundläggande del av DiSa:s förväntade resultat. Både i form av att information finns uppdaterad, strukturerad och lätt att komma åt, var kunden än befinner sig, men också att den är anpassad så att så många som möjligt ska kunna använda dem.

För att veta att den digitala förändringen som DiSa tagit fram faktiskt lett till en förbättring inom tillgänglighetsområdet beslutade projektet att genomföra omfattande tillgänglighetstester på de nya tjänsterna.

De första tillgänglighetstesterna gjordes under hösten 2019 genom inledande tekniska tester i enlighet med de webbdirektiv som DIGG, Myndigheten för digital förvaltning, har tagit fram. Dessa tester följdes av dialoger med Tillgänglighetsrådet som är Region Gotlands referensgrupp i frågor som rör personer med funktionsvariation. En enkät togs fram med tester för dess medlemmar för att få ytterligare feedback kring hur tjänsterna kunde förbättras.

Rekommendationerna som testerna genererade implementerades löpande i tjänsterna, dels genom egna uppdateringar, men också genom kommunikation med systemleverantörerna

där det var relevant. Målet med arbetet är att höja kvaliteten på de tjänster som tagits fram och säkerställa att de är så inkluderande som möjligt, för så många som möjligt oavsett funktionsbaserade förutsättningar, ålder eller kön. Men också att bidra till ytterligare utveckling till fältet som helhet genom dialog och kommunikation med externa parter.

I bilaga finns dokumentationen om tillgänglighetstesterna och de aktiviteter som kom ur arbetet och som implementerades.

Delaktighet

Delaktighet definieras som möjligheten att tycka till, vara med i processerna som användare och förstå kommunikationen med Regionens tjänstepersoner och verksamheter. Ökad delaktighet är ett av de teman som finns inbäddat i DiSa:s projektlogik – en viktig kvalitativ förbättring som projektet vill uppnå.

Kandidatuppsats om jämlik medborgardialog

Inom delprojektet Digital översiktsplan utvecklas Region Gotlands medborgardialoger, som efter projektet hålls digitalt via en webbkarta, vilken tillåter fler personer att delta på det sätt som passar dem. Ett av målen med projektet var att öka delaktigheten, att fler personer med en större mångfald skulle medverka i samhällsplaneringen.

DiSa har ett samarbete med Uppsala universitet, som är en av projektets medfinansierare. Ebba Sidh, student vid Uppsala universitet, skrev under hösten 2019 sin kandidatuppsats om de medborgardialoger som genomfördes inom DiSa för Program Klintehamn 2030 – ”E-deltagande för mer jämlik medborgardialog: en fallstudie av Klintehamn 2030:s dialogprocess”. Syftet med uppsatsen var att ta reda på om de digitala dialogerna skapade större engagemang, om det var ett ökat deltagande med en breddad medborgardialog och hur deltagarna upplevde processen.

DiSa upplevde samarbetet med kandidatuppsatsen som god, och att resultatet av arbetet ger gott värde till projektet, medarbetarna och utvärderingen av DiSa. Det är också positivt för respondenterna i Klintehamn som genom detta arbetssätt får möjlighet till uppföljning och utvärdering genom att delta i en enkät för att analysera utfallet av arbetet.

Uppsatsen av Ebba Sidh, ”E-deltagande för mer jämlik medborgardialog: en fallstudie av Klintehamn 2030:s dialogprocess”, finns publicerad och tillgänglig att läsa på följande adress: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-405362>

Kort sammanfattas uppsatsen:

”Det politiska deltagandet ser olika ut mellan geografiska områden såväl som mellan individer. Samtidigt har vi blivit digitala medborgare. Fältet för forskning om e-deltagande i en svensk kontext är ännu inte så utbrett, här hittar uppsatsen sitt syfte. Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur Region Gotland arbetar för att bredda deltagandet vid medborgardialog och hur e-deltagande kan påverka representativiteten vid dialogprocessen för planprogrammet Klintehamn 2030. Syftet besvaras genom att ställa en demografisk profil mot webbkartornas insamlade data, samt kvalitativa intervjuer med deltagare och ansvarig. Uppsatsen kommer fram till att e-deltagande i form av webbkartor främst används av människor i arbetsför ålder. För att nå ett mer representativt urval krävs även uppsökande aktiviteter för att nå ungdomar och fysiska dialoger för att nå äldre. Det är viktigt att konkretisera mål och bestämma innan processens början vad dialogens syfte är, och vilka möjligheter som skall premieras: är det av störst vikt att den är kompensatorisk eller riktad för att nå alla.”

Uppsatsens slutsats är följande:

”Målen med Digital Samhällsbyggnad rör en breddad medborgardialog, stärkt jämlikhetsarbete samt en ökad delaktighet. Utifrån uppsatsens avgränsningar tycks medborgardialogen ha breddats, tillsammans med en ökad delaktighet. För att stärka jämlikhetsarbetet krävs konkretisering av målet för att kunna mäta indikatorer på att detta skett. Utifrån uppsatsens konkretiseringar har den digitala dialogen under program Klintehamn 2030 gjort deltagandet mer representativt. Den deskriptiva representativiteten har förbättrats, mätt mot befolkningskompositionen inom planprogramsområdet för Klintehamn 2030. Ansvarig och deltagare förhåller sig positiva till dialogen som process. För planeraren finnes värdet både i att dialogen ger kunskap och insyn från de boende i området, samtidigt som det underlättar ur ett administrativt perspektiv när konflikter kan undgå. För deltagarna är dialogerna en nödvändighet för att planer inte ska ses som kommande ovanifrån och som skrivbordsprodukter. En utmaning är var den egentliga makten ligger, vilket skapar ett negativt värde för deltagarna, när fullföljandet av program Klintehamn 2030 försvåras. Medborgardialogens möjligheter tycks vara mer förankrade hos regionen än hos deltagarna. Deltagarna upplever medborgardialogens möjligheter tydligare när en fördialog är en del av processen, eftersom det skapar större möjlighet till påverkan. Region Gotland använder sig av informations- och kommunikationsteknologier för att öka deltagandet vid dialoger, tillsammans med både uppsökande aktiviteter och fysiska workshops. På så vis, genom att använda flexibla metoder, lyckas regionen öka deltagandet vid fördialog och samråd för Klintehamn 2030. Regionen använder främst medborgardialogen vid program Klintehamn 2030 som ett kompetensriskt verktyg för området, snarare än för endast vissa grupper så uppmuntras alla med koppling till Klintehamn att delta.”

5. Ekologisk hållbarhet

Region Gotlands ekologiska hållbarhetsarbete fastställs i det regionala utvecklingsprogram *Vision 2025* som har fem övergripande mål. Ett av dessa är att Gotland ska bli en världsledande ö-region i miljö- och klimatfrågor. Utvecklingsprogrammet lägger därför stor vikt vid hållbarhetsfrågorna, speciellt de kring energi och vatten. Detta konkretiseras i Miljöprogrammet, som pekar ut de fokusområden som arbetet centreras kring. Det strategiska programmet är koncentrerat kring fyra prioriterade områden: *Energi och klimat, vatten, hållbara val* och *naturens mångfald*. DiSa:s relevans i var och en av dessa undersöktes i hållbarhetsenkäten, vars frågor är byggda utifrån dessa strategiska dokument.

Ekostrategen på Region Gotland har deltagit i arbetet med kompetenshöjning i projektgruppen och input till arbetet med de olika aktiviteterna DiSa gjort för att förstärka arbetet.

Enkät svar och analys inom ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet är en viktig aspekt för projektet. Samhällsbyggnad är en utsläppsintensiv bransch och dess påverkan på klimatet är påtaglig. Genom att DiSa arbetar med att utveckla och förenkla byggande och exploatering på Gotland blir kopplingen till den ekologiska hållbarheten viktig. Genom kartläggningen kan projektet se vilka delar som har direkt positiv påverkan på de mål som Region Gotland arbetar med för en hållbar miljö på ön. Miljömässig påverkan väljer projektet att räkna på sparade material. Detta för att Region Gotland inte beräknar koldioxidutsläpp på ett systematiskt sätt, och därför finns ingen möjlighet att räkna på påverkan över tid till följd av ändrade processer. DiSa har gjort en utredning kring pappersförbrukning, och väljer att utreda den miljömässiga påverkan av

denna besparing närmare. Nedan följer också en analys av DiSa:s ekologiska påverkan från ett makroperspektiv.

Enkätresultaten visade att:

- De analyser av det digitala materialet (kartor, handlingar, statistik bland annat) som kan göras nu när samhällsbyggnadsprocessen på Gotland blir digital har potential att kunna göra samhällsplaneringen smartare, hållbarare och kunna hantera mer information som tidigare inte varit möjligt. Det är troligt att denna tillgång till nya typer av analyser kan ha positiva miljömässig påverkan på klimatet.
- Genom att information och dialog sker digitalt finns ett minskat behov av resande, utskrifter, post och andra material. Detta innebär en materialbesparing som skapar en mer resurseffektiv samhällsbyggnadsprocess, särskilt i och med Region Gotlands ö-läge.
- Den direkt positiva påverkan på vattenfrågan och den biologiska mångfalden som kan härledas utifrån projektets resultat och utfall är möjligheten till smartare samhällsplanering.

Analys av övergripande miljömässig påverkan

DiSa har flera påverkansområden på miljömässig hållbarhet. Den del där det finns rimliga antaganden att göra om besparing av koldioxid på ett konkret sätt är pappersbesparingen som förvaltningen får genom implementeringen av delprojektet Digital brevlåda. Följande teser har gjorts i projektet:

- Projektet DiSa, Digital Samhällsbyggnad, har som syfte att göra samhällsbyggnadsprocessen enklare och snabbare, vilket kan göra att projektet bidrar till att öka takten på byggande på Gotland. Byggande är en mycket utsläppsintensiv bransch som har mycket stor påverkan på miljö och natur. På Gotland finns sedan länge kalkindustrin, där det ledande företaget släpper ut näst mest koldioxid av alla företag i hela landet. De stora kalkbrotten på ön är en nyckeldel i cementframställningen som i sin tur är en nyckeldel i byggsektorns material och arbete. Den negativa miljöaspekten av byggande är således en närvarande diskussion i det samhälle som DiSa verkar i och relevant för DiSa att förhålla sig till.
- DiSa innebär en omfattande digitalisering, med utökat behov av databaser till följd. En livscykelanalys av papper och data som informationsbärare som Region Gotland har tagit fram visar på att papper är mest klimatsmart som informationsbärare över tid. Detta då materialet papper är en engångskostnad för naturen. Pappret är sedan beständigt och kommer inte att behöva mer klimatkostnader för att upprätthållas. Servrar som lagrar digitala data behöver däremot ett konstant flöde av energi för att hållas igång och ständigt uppdateras. Detta innebär en löpande kostnad av energi och är därför mindre klimatsmart över tid. Servrarna ger däremot en kvalitetshöjning för användarna för att de skapar tillgänglighet till handlingar och dokument som ett pappersbaserat arkiv inte kan tillhandahålla.

- Papper som informationsbärare i engångssammanhang, såsom postutskick, har inte samma fördelar som papper har som informationsbärare över tid. Papper och pappersmaterial utgör dock endast ca 1 % av utsläppen av växthusgaser generellt. Det papperslösa kontoret kommer därför inte ha nämnvärd effekt på den miljömässiga påverkan som Samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter har, samtidigt är det viktigt att redogöra för besparingen oavsett.

https://twosidesna.org/US/our-carbon-footprint-how-do-paper-products-fit-in/#_edn7

Digitalisering är samhällsomvälvande kraft, och dess utveckling kan inte kommuner eller regioner välja att inte delta i. Att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen på Gotland kommer resultera i effektivare processer, och därmed möjlighet att producera fler tillstånd till byggande eller exploatering. Genom den genomlysning som projektet gjort utifrån hållbarhetsaspekterna visas på ett behov av att utveckla de tjänster som kan bidra med analyser och underlag för smartare samhällsplanering. På det sättet kan DiSa resultera både i en mer modern och också kundorienterad handläggning, men också bädda för framtida innovationer som har möjlighet att säkerställa hållbar utveckling på Gotland inom samhällsbyggnad.

Beräkning av utsläpp av koldioxid - pappersbesparing

Genom delprojektet Digital brevlåda har samhällsbyggnadsförvaltningen möjlighet att spara en hel del papper genom att postgången sker digitalt via tjänsten Mina meddelanden. Målet med delprojektet är att Samhällsbyggnadsförvaltningen helt ska gå över till digitala utskick efter projektavslut.

I den ekonomiska nyttoberäkningen sammanställs antal postutskick som förvaltningen gör genom en uppskattning baserad på intervjuer med medarbetare och information ur verksamhetssystemen. Siffran är lågt räknad, och utgår från att alla papper som skickas är A4 papper med svartvit utskrift som skickas i ett fönsterlöst C4-kuvert. I verkligheten är den siffran högre, då många utskick är mer omfattande med andra format och därmed betydligt dyrare i både ekonomisk och miljömässig kostnad.

För att beräkna koldioxidbesparingen av denna implementering har nyttoberäkningen utgått från externa källor, detta eftersom Region Gotland inte har egna rutiner för att beräkna koldioxidutsläpp av kontorsmaterial.

Papper

Material	1 år	5 år	10 år
Papper A4	96 002 papper	480 010 papper	960 020 papper
Koldioxid-besparing	0,6 ton koldioxid	3 ton koldioxid	6 ton koldioxid
TOTAL	8 träd	40 träd	80 träd

Återanvänt papper utgör en besparing med 47 % av koldioxidutsläpp, från ovan gjorda beräkning. *<https://www.goodenergy.co.uk/good-stats-on-carbon-saving/>*

Kuvert

Eftersom ett C4-kuvert består av i princip lika stor del biomassa som ett A4-papper och nyttoberäkningen utgår därför ifrån att de har samma påverkan.

Kuvert C4	17 754 kuvert	88 770 kuvert	177 540 kuvert
Koldioxid- besparing	0.1 ton koldioxid	0,5 ton koldioxid	1 ton koldioxid
TOTAL	1 träd	5 träd	10 träd

Då sparas också bläcket som skrivarna använder, transporten med post och inköpstransporterna, dessa miljökostnader är inte inräknade ovan.

6. Ekonomisk hållbarhet

Den ekonomiska nyttoberäkningen är också en viktig del att redovisa för Samhällsbyggnadsförvaltningen vid Region Gotland för att förstå och prioritera vikten av implementering och förändringsledning internt. Nytttoberäkningen kommer användas som del av rapportering till nämnd och finansiärer vid DiSa:s avslut och utgöra underlag inför en framtida analys av effekterna. Nytttoberäkningen utgår från de mål som projektet har satt upp i projektlogiken som fastslogs under vintern 2018, och utgår ifrån att dessa genomförs och fullt implementeras i Samhällsbyggnadsförvaltningens dagliga verksamhet. Om ett eller flera delprojekt inte implementeras fullt ut, blir påverkan på den ekonomiska nyttan påtaglig. Nytttoberäkningen redogör för uppskattad nytta per år, och ska ses som en indikation på den ekonomiska nytta som är att förvänta som en följd av projektet. Effekterna av DiSa bör kunna räkas hem från och med 2023.

Ekonomisk nytta

Att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen är en aktuell fråga för alla kommuner och Regioner, vilket ofta innebär en relativt stor investering. För att förstå nyttan av DiSa påbörjade vi en nyttoberäkning med syfte att förstå de ekonomiska och kvalitativa vinsterna med projektet.

Syfte

- Att veta var i Samhällsbyggnadsförvaltningens arbetsprocesser som DiSa gett effektivisering och hur stora de ekonomiska effekterna kan förväntas bli över tid.
- Att skapa ett bra informationsunderlag för nämnd, styrgrupp, och andra kommuner kring DiSa:s effekter.
- Den förväntade nyttan bidrar till implementeringsvilja av politik och förvaltningsledning.

Mål

- Beräkna de ekonomiska effekter som DiSa har givit och kommer att ge över tid.
- Att ta reda på när det är rimligt att anta att DiSa bär sig ekonomiskt.

Process

För att arbeta med nyttoberäkningen av DiSa har projektet beslutat arbeta efter följande modell:

1. Kartläggning

Genom möten med enhetschefer och medarbetare på Samhällsbyggnadsförvaltningen kartläggs vilka delar av deras processer som DiSa har effektiviserat. De fick också berätta om hur de arbetar med kvalitet på sin enhet, och hur de definierar begreppet. Projektgruppen har också gjort research kring lämpliga beräkningar för nytta i offentlig förvaltning som kommer att användas i själva beräkningen.

2. Sammanfattning och beräkning

Efter samtalen med enhetscheferna och medarbetarna sammanfattas insikterna kring processkartläggningen och DiSa:s påverkan på förvaltningens verksamhet samt deras arbete med kvalitetsbegreppet. Nyttoberäkningen kartlägger på vilka sätt de olika delprojekten i DiSa fungerar som kvalitetshöjande för Region Gotland. I processen ingår också en ekonomisk nyttoberäkning för projektet DiSa som gör en uppskattning för att svara på frågan: När har projektet burit sig ekonomiskt, hur mycket har DiSa sparat Region Gotland om 10 år?

3. Presentation

DiSa presenterar resultatet för medarbetarna på förvaltningen, för ledningsgruppen, projektets styrgrupp och för Miljö- och byggnämnden efter färdigställande. Underlaget finns även tillgängligt online för andra kommuner som ska bege sig ut på en digitaliseringsresa. Materialet kommer också vara en del av slutredovisningen av projektet.

Resultat – Processkartläggning

Som en del av nyttoberäkningen för DiSa planerade projektgruppen att analysera de processkartläggningar som redogör för Samhällsbyggnadsförvaltningens processer. Dessa skulle ge en indikation på vilka tidsmässiga vinster och kvalitetshöjningar för användarna som projektet resulterat i. De processkartläggningar som fanns dokumenterade på Samhällsbyggnadsförvaltningen visade sig dock vara både bristfälliga och inte representativa för hur processerna genomförs på de olika enheterna. De brister som framkommit i processkartläggningen av förvaltningens processer har rapporterats till ledningsgruppen för förvaltningen, som under kommande år planerar göra processkartläggningar på alla enheter. Eftersom arbetet med processkartläggning på förvaltningen kommer göras först efter det att DiSa-projektet är avslutande, kommer processerna inte kunna användas i DiSa:s analyser.

För att gå vidare med nyttoberäkningen har underlaget istället baserats på dialoger med medarbetare från alla enheter på förvaltningen, intervjuer med delprojektledare inom DiSa och information som kommit fram genom analys av data från verksamhetssystemen. Även externa nyttoberäkningar har tagits i beaktande, och kontakt med externa experter från andra myndigheter har tagits för kvalitet.

Nyttoberäkningen är en indikation och en uppskattning av vilket typ av ekonomiskt och kvalitativt värde som DiSa-projektet innebär för Region Gotland förutsatt dess fulla implementering.

Resultat ekonomisk nyttoberäkning

Den ekonomiska nyttoberäkningen visade på en intern besparing för Region Gotland på 14,5 miljoner SEK per år. DiSa:s totala budget för hela projekttiden är 26 miljoner SEK, vilket innebär att den uppskattning av den ekonomiska nytta som projektet gjort innebär att fullt implementerat har investeringen lönat sig inom loppet av två år och skapat stora kvalitetsmässiga förbättringar för användarna internt och externt i samhällsbyggnadsprocessen.

I dokumentets bilaga finns den sammanfattande dokumentationen om den ekonomiska nyttoberäkningen uppdelad per delprojekt.

Delprojekt	Beräknad ekonomisk nytta per år
Digitala översiktsplaner	300 000 SEK
Digitala detaljplaner	*Se nedan
Förbättrade fastighetsgränser	150 000 SEK
Webbaserad kartportal	6 400 000 SEK
3D-visualisering	*Se nedan
E-tjänsteplattform	7 300 000 SEK
E-arkivering	7 000 SEK
Digital brevlåda	250 000 SEK
TOTALT:	14 500 000 SEK

*Projektet har haft svårt att räkna på vad delprojektet bidrar till i rent ekonomisk termer och har därför valt att inte göra någon ekonomisk beräkning av nyttan. Under kommande år planerar andra myndigheter på ett nationellt plan sätta ihop arbetsgrupper för att utreda frågan.

Rättssäkerhet

Som ett led i kvalitetsarbetet har DiSa under 2019-2020 genomfört en omfattande kartläggning kring hur de nya digitala arbetssätten påverkar processerna vid Samhällsbyggnadsförvaltningen juridiskt. Syftet med detta arbete är att säkerställa att de arbetsprocesser och tjänster som projektet tar fram är långsiktigt hållbara över tid, därför är det också av största vikt att de är juridiskt stringenta och att projektet har tagit sig an anpassningen till det juridiska som kommer med nya förfaranden inom förvaltningen och ut mot kunderna.

Eftersom processerna digitaliseras innebär det nya juridiska överväganden att ta hänsyn till. DiSa:s projektgrupp har gjort en genomlysning av de olika delprojekten och deras påverkan

på arbetsprocesserna. Ur detta arbete framkom en lista med olika juridiska hinder eller fun-deringar som arbetsgruppen haft. Därtill genomförde projektledningen en omvärldsanalys för att ta reda på vilka typer av juridiska hinder som andra kommuner och myndigheter stött på då de digitaliserat sin samhällsbyggnadsprocess eller tjänsterna därtill.

Under processen fördes en nära dialog med Region Gotlands jurister som hjälpte till med rekommendationer och stöd i de olika delarna och frågorna relaterat till de hinder som kom fram.

De största hinder som identifierades av projektgruppen var:

Arkivering	Digitala handlingar och pro- cesser	Informationssäkerhet
E-arkiv, hur mycket information kan vi visa?	Vad måste behållas analogt i sam- hällsbyggnadsprocessen?	GDPR – anpassning över tid, kan vi tex ha fastighetsbeteckning på karta kommande år?
Hur arkiverar vi digitala kartfiler?	Automation i ärendeprocessen, vem är ansvarig?	Vilka juridiska krav ska vi ställa i avtal? Särskilt i relation till IT.
Hur arkiverar vi avtal och origi- nalhandlingar i relation till e-arki- vet?	Vid digitalisering, vilken är origi- nalhandlingen?	Elektroniska underskrifter, när får de/får de inte användas?
	Kan tredje part använda våra öppna data för att skapa tjänster?	Hur säkerställer vi att rätt person har rätt behörighet?

Som bilaga redovisas en dokumentation av arbetet med de juridiska hindren för projektet som helhet och nedbrutet per delprojekt, och där finns också de löpande rekommendationer som Region Gotlands jurister tagit fram för att säkerställa kvalitetshöjning inom temat rättssäkerhet. De juridiska rekommendationerna implementeras löpande i varje delprojekt.

BILAGOR

1. Hållbarhetsenkät till delprojekten

Enkäten är gjord utifrån Region Gotlands strategiska hållbarhetsdokument och en analys av de viktigaste områdena. Enkäten besvarades av DiSa:s delprojektledare och projektledning, och innehöll följande frågor:

Ekologisk hållbarhet	
TEMA: Energi och klimat: Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Klimatsmartare samhällsplanering
2	Möjligheter för energieffektivisering
3	Ökad kunskap om miljö- och klimatfrågor bland medborgare, besökare och näringsliv
TEMA: Vatten Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Vattenbesparing på Gotland
2	Skydd av Gotlands grundvatten
3	Renare Östersjö
TEMA: Hållbara val Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Effektivisering av användning av material och energi
TEMA: Naturens Mångfald Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Den biologiska mångfalden på Gotland
2	Att Visby och övriga tätorter på Gotland upplevs som goda bebyggda miljöer
Social hållbarhet	
TEMA: Mänskliga Rättigheter Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Barnperspektivet stärks i handläggning och myndighetsutövning

2	Personer med funktionsvariationers tillgång till information och tjänster om samhällsbyggande
3	Personer med annat förstaspråk än svenskas tillgång till information och tjänster om samhällsbyggnad
4	Gotlänningars hälsa
TEMA: Demokrati	
Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Att fler personer än tidigare med olika bakgrund, funktion och ålder kan göra sina röster hörda inom samhällsplanering och samhällsbyggnad
TEMA: Trygghet, säkerhet och beredskap	
Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Ökad trygghet i den bebyggda miljön
2	Gotlands krisberedskap
3	Räddningstjänstens förutsättningar
Jämställdhet	
TEMA: Trygghet, säkerhet och beredskap	
Beskriv, för varje punkt, på vilket sätt ditt delprojekt bidrar eller inte bidrar till:	
1	Mer jämställd könsrepresentation i samhällsbyggnadsprocessen
2	Kvinnors stärkta ekonomiska ställning
3	Att minska mäns våld mot kvinnor
4	Kvinnors rörlighet i den bebyggda miljön

2. Kvalitetshöjning per delprojekt

Genom de kartläggningar som gjorts i samråd med handläggare, projektmedarbetare och chefer på Samhällsbyggnadsförvaltningen har följande kvalitativa effekter identifierats.

Delprojekt	Kvalitetshöjning för användare
Digital översiktsplan	Översiktsplanen blir mer tillgänglig, dels genom att fler personer har varit med i dialogen men också för att den finns tillgänglig digitalt. Arbetsprocessen skapar större mångfald hos de personer som deltar i dialogerna, vilket är ett viktigt demokratiskt tillskott. Den digitala översiktsplanen har en effektivare process vid framtagande, uppdatering och utvärdering. En levande och digital översiktsplan är lättare att uppdatera och kan därför vara mer korrekt och aktuell.
Digitala detaljplaner	Att alla texter inom detaljplanerna är tolkade på ett enhetligt sätt gör förvaltningens arbete effektivare och är dessutom mer kommunikativt för de kunder som söker information i detaljplanerna då det blir lättare för våra användare att förstå bestämmelserna i detaljplanerna. Detaljplanerna blir också mer tillgängliga i digital form där de kan ses av alla, till skillnad från de papperskartor som finns i ett arkiv hos Region Gotland. De digitala kartorna stämmer också bättre överens med verkligheten eftersom de utgår från uppdaterade fastighetsgränser. Detta stärker i sin tur rättssäkerheten i handläggning och planarbete.
Förbättrade fastighetsgränser	<p>Korrekta och uppdaterade fastighetsgränser sparar tid både för fastighetsägarna och för förvaltningens handläggare i sitt arbete med exploatering i samband med samhällsbyggnadsprocessen på Gotland. Lantmäteriet och alla andra institutioner och företag som använder de tjänster som baseras på registerkartan får ett bättre och mer uppdaterat underlag som stämmer med verkligheten.</p> <p>Arbetet med att producera kartor internt blir också mer förutsägbart då förutsättningarna för att kunna göra det kommer vara tydliga i förväg genom det arbete som delprojektet gjort. Framställningen av kartor har också effektiviserats vilket gynnar interna och externa kunder.</p>
Webbaserad kartportal	Genom att samla alla data i en gemensam kartportal ökar rättssäkerheten och tydligheten. Data blir mer tillgänglig då

	<p>alla medarbetare har lättare att hitta den information de behöver, och även kunna avgöra vilken kvalitet data som de ska använda har samt vem som äger den. Det skapar effektivare interna processer och i längden mer korrekta myndighetsbeslut som baserar sig på aktuell data.</p> <p>Öppna data ger utvecklingsmöjligheter för företag på Gotland vilket ökar servicen till näringsliv och medborgare. De externa användarna hittar information lättare i en samlad och lättnavigerad tjänst och behöver inte ringa och fråga när de själva kan titta på kartdata.</p>
E-tjänster	<p>Inkomna ärenden via e-tjänst möjliggör snabbare handläggning, mindre pappersanvändning och en mer rättssäker process då hanteringen och handläggningen är transparent och spårbar. Material och ärenden tappas inte bort utan hanteras på ett mer likriktat sätt. Handläggning i e-tjänst skapar också tydligare kommunikation för den externa användaren som kan förstå vad som händer med sitt ärende och vilka handlingar som ska skickas med en ansökan. Processen blir lättare att förstå och att genomföra.</p>
3D-visualisering	<p>Genom delprojektets arbete har rätt och komplett data över områden som beställaren önskar 3d-modeller på tagits fram. Det finns därigenom en tydlighet i vad som finns att tillgå, och vilka modeller och system som finns för att interagera med dem. När 3D modeller används i handläggning bör det resultera i att det blir lättare att ta till sig information och förstå hur ett infrastruktur- eller byggnadsprojekt kan komma att fungera i befintlig miljö.</p>
E-arkiv	<p>Genom kontinuerliga överföringar till e-arkivet kommer informationen bli mer tillgänglig för användarna. Genom att undvika dubbellagring av handlingar blir vi effektivare och vårt arbete mer hållbart då vi inte använder papper i samma utsträckning.</p>
Digital brevlåda	<p>En digital brevlåda gör det enklare att skicka information till användare och kunder på ett rättssäkert sätt. Informationen blir mer tillgänglig och användarna kan komma åt den vart de vill. Rättssäkerheten ökar då utskicken går via en tjänst som är krypterad och som kräver BankID för inloggning. Samhällsbyggnadsförvaltningens arbete blir mer hållbart då papperskonsumtionen går ned, likaså på kuvert, printer-material och transporter av material.</p>

3. Tillgänglighetstester

Bakgrund:	Då projektet tar fram nya tjänster och processer måste tillgängligheten säkerställas, att tjänsterna är så tillgängliga som möjlig för så många som möjligt oavsett funktionalitet. Genom tillgänglighetstester säkerställer projektet att det har kunskap om vilka delar som är tillgängliga, vilka som saknar tillräcklig anpassning och tar steg framåt för högre grad av inkludering och förbättring.
Syfte:	<ul style="list-style-type: none"> • Att kartlägga tillgängligheten i ett antal av de tjänster som DiSa tagit fram, e-tjänst, Storymap, detaljplanekarta och 3d-modell. • Att redogöra för de delar som inte når upp till våra krav • Att agera för att utveckla dessa tjänster på ett mer tillgängligt sätt, primärt genom kontakt med systemleverantörer.
Mål:	<ul style="list-style-type: none"> • En kartläggning av tillgängligheten i 4 utvalda tjänster utifrån DIGGs manuella test • En lista med förbättringsförslag framtagna, Kontakt med systemleverantörer för uppmärksamma tillgänglighetsbristerna och förslag på förbättring, • Information om DiSa på tillgänglighetsrådet • Tillgänglighetstester med medlemmar ur FunkisSam • Förbättringsförslag (om möjligt) implementerade
Beslut, beställare och överlämning:	<p>Projektledaren (Märta Syrén) har beslutat om arbetet och tar emot resultatet när det är avslutat.</p> <p>Överlämning sker löpande och slutligen efter årsskiftet.</p>
Tidsplan:	Påbörjas under november 2019 och avslutas i maj 2020.
Budget:	Inga direkta kostnader är kopplade till projektet. Arbetstiden hanteras inom resp. verksamhet.
Roller:	<p>Processledare:</p> <p>Nathalie Mantel (verksamhetsutvecklare) är processledare som koordinerar och driver arbetet framåt.</p> <p>Internt stöd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektkommunikatör Sebastian Havdelin stöttar i arbetet med tillgängligheten, och projektgruppen bidrar med kunskap om de olika delprojekten. <p>Övriga interna resurser som vi arbetat tillsammans med är:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amanda Andersson, kommunikator • Cora Juniwik, hållbarhetsstrateg

	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgänglighetsrådet, referensgrupp • Funkisam • Märta Syrén, projektledare DiSa
Uppföljning	Under våren/sommaren 2020 följs de olika handlingspunkterna upp som kommit fram under arbetet för att säkerställa att de implementeras i respektive delprojekt av ansvarig delprojektledare.

Process:

För att arbeta med tillgänglighetstester av DiSa har projektet beslutat arbeta efter följande modell:

Kunskapshöjning projektgruppen

För att belysa vikten av tillgänglighetsfrågorna har projektgruppen vid två tillfällen blivit vidareutbildade om tillgänglighet i den digitala miljön.

Den 26 april 2019 fick hela projektgruppen en föreläsning och genomgång av digital tillgänglighet av förvaltningskommunikatören Amanda Andersson för en grundförståelse för vad som menas med digital tillgänglighet och vilka riktlinjer som finns. Den 13 februari 2020 föreläste tre av Region Gotlands hållbarhetsstrateger om hur regionen arbetar med hållbarhetsfrågorna, vad som innefattas i begreppen och hur bland annat tillgänglighetsfrågan är central för alla verksamheter samt vilken roll digitalisering har.

Kartläggning och sammanställning av tillgänglighet utifrån DIGG

För att testa tillgängligheten på de tjänster som DiSa tar fram, har projektgruppen kontrollerat tillgängligheten på några av de tjänster som lanserats. För att genomföra testerna har projektet dels använt DIGGs – Myndigheten för digital förvaltning, manuella test. Det är en checklista som går igenom de kriterier som myndigheten ställer på tillgänglighet i digitala tjänster.

Resultat från tekniska tester:

Tjänst	% Tillgänglig (snitt 67 %)	Bör förbättras	Måste förbättras
Storymap – Program Klintehamn	30%	Lyft det viktigaste	Rubriker med h1-h4 Anpassa till små skärmar Zooma Konsekvent navigation, struktur och utformning Tillräckligt stora klickbara ytor Tydliga informativa rubriker Begriplig svenska Tillgänglig kontaktinfo Tydliga länkar Tillgängliga PFD:er

E-tjänst – Bygglov	73 %	Förstärk kontraster Tydliga informativa rubriker Lyfta det viktigaste	Kompletera text med ljud,bild,film Fokus vid tangentbordsnavigation Begriplig svenska
Detaljplanekarta	26 %		Rubriker med h1-h4 Navigera med tangentbordet Tydliga kontraster Tillräckligt stora klickbara ytor Begriplig svenska Tydliga informativa rubriker Kompletera text med ljud,bild,film Lyft det viktigaste Tillgängliga PDF: er Tydliga länkar Tillgänglig kontaktinfo
3D-modeller (Gråbo)	57 %		Navigera med tangentbordet Zooma Fokus vid tangentbordsnavigation Tydliga informativa rubriker Tillgänglig kontaktinfo Begriplig svenska

Dialog med tillgänglighetsråd

Den 3 december 2019 besökte DiSa-projektet Region Gotlands Tillgänglighetsrådets möte för att presentera DiSa-projektet. Dels för att berätta om de digitala tjänster som projektet tar fram, men också för att involvera medlemmarna i vårt tillgänglighetsarbete genom användartester och dialog. De beslutade att instansen Funkisam kommer att testa ett antal DiSa – tjänster; detaljplanekartan, storymappen om Program Klintehamn, e-tjänsten för bygglov och 3D- modellen över inre hamnen. De beslutade också att testerna skulle göras genom att DiSa – skickade den en frågeenkät och instruktioner, och att de själva genomförde testerna hemma med sina egna hjälpmedel och redskap.

SKR-kurs och användartester

Den 9-10 december 2019 arrangerade DiSa en grundkurs i tjänstedesign för projektgruppen och ett antal medarbetare från Samhällsbyggnadsförvaltningens olika enheter. Genom Innovationsguiden har två medarbetare i DiSa utbildats till kursledare, och de guide grupperna genom en 2-dagars kurs i metoden. Syftet med utbildningen var att introducera ett nytt arbetssätt som främjar inkludering och jämställdhet genom att inkludera målgrupperna i de tjänster som projektet utvecklar. Ett av de första testen av metoden gjordes genom ett samarbete med Funkisam för att utvärdera de tjänster som DiSa tagit fram under 2019.

Resultat av användartester med medlemmar i Funkisam

Referensgruppen Funkisam som samlar ett stort antal organisationer som arbetar med personer som har en funktionsvariation fick en instruktioner skickade till sig som involverade att be dem använda tjänsterna som DiSa tagit fram; 3D-modellerna, detaljplanekartan, e-

tjänsterna och Storymap om Program Klintehamn 2030. De svar som inkom linjerade med de tekniska testerna, och belyste behoven av att till exempel ha text som beskriver bilder, och möjlighet att kunna ”tabba sig in” i de olika tjänsterna.

Implementering av testresultaten

Under 2020 kommer DiSa löpande arbeta med att implementera resultaten från tillgänglighetsarbetet, och kommer också kontakta systemleverantörer för att belysa de förbättringsområden som framkommit i och med undersökningen.

4. Juridiska hinder

Resultat av kartläggning

De juridiska frågor som upptäckts i relation till DiSa efter kartläggningen våren 2019:

Arkivering	Digitala handlingar och processer	Informationssäkerhet
E-arkiv, hur mycket information kan vi visa?	Vad måste behållas analogt i samhällsbyggnadsprocessen?	GDPR – anpassning över tid, kan vi tex ha fastighetsbeteckning på karta kommande år?
Hur arkiverar vi digitala kartfiler?	Automation i ärendeprocessen, vem är ansvarig?	Vilka juridiska krav ska vi ställa i avtal? Särskilt i relation till IT.
Hur arkiverar vi avtal och originalhandlingar i relation till e-arkivet?	Vid digitalisering, vilken är originalhandlingen?	Elektroniska underskrifter, när får de/får de inte användas?
	Kan tredje part använda våra öppna data för att skapa tjänster?	Hur säkerställer vi att rätt person har rätt behörighet?

Juridiska vägval och avgränsningar i aktiviteterna

Efter att vi rådfrågat de interna och externa resurserna kring de juridiska överväganden vi behöver göra i projektet landade vi i ett antal vägval, avgränsningar och prioriteringar.

Digitala översiktsplaner

Juridisk fråga	Svar	Handling
Kan en översiktsplan på Region Gotland vara enbart digital eller behöver den finnas analogt?	Det ska bara finnas ett original – är handlingen framtagen digitalt är den digitala handlingen som utgör originalet.	En stämpel kan gärna läggas in i den digitala handlingen som anger ”Original”.
Är det något särskilt vi behöver tänka på i relation till GDPR i den digitala medborgardialogen?	Vi behöver ha en dokumenterad rutin kring hur vi arbetar med inkomna uppgifter, en bevakning av data som vi ska granska löpande. Den behöver vara i linje med de andra sociala plattformar som Region Gotland har. Kommunikatörerna har riktlinjer kring sociala medier som bestämmer kring vilka uppgifter som bör raderas	Hämta sociala medier policyn från kommunikatörerna och skriv en rutin för samrådsplattformen utifrån dessa Lägg till en formulering i plattformen om GDPR och hur/varför/vem som behandlar personuppgifter.

	<p>eller modereras, dessa bör användas även på samrådsprocessen eller andra sociala plattformar som vi tar fram.</p> <p>Vi behöver informera de registrerade om de uppgifter som vi behandlar i och med att de lämnar digitala förslag på vår plattform. Förslagsvis den formulering som används på e-tjänster och blanketter hos SBF. Där ska också finnas kontaktuppgifter till vem man vänder sig till för radering, ändring etc. samt kontaktuppgifter till Dataskyddsombudet.</p>	Använd samma formulering som på blanketterna/e-tjänsterna i SBFs självserviceportal.
--	--	--

Digitala detaljplaner

Juridisk fråga	Svar	Handling
Är det något särskilt vi behöver tänka på i relation till de digitala tolkningarna/originalen?	<p>För de nya detaljplanerna som görs digitalt är originalet den digitala filen. Om det är en gammal detaljplan där den är uppförd i pappersformat kommer originalhandlingen alltid vara i papper. Allt annat kommer bara vara kopior av ett original, och dessa original måste finnas kvar för att kunder ska kunna överklaga etc.</p> <p>När vi presenterar detaljplanerna i detaljplanekartan behöver det framgå om det är en ny digital plan, det vill säga om det man ser på skärmen är originalet, eller om det är en tolkning av en gammal analog plan. Det ska framgå med skrivning i relation till detaljplanen, och det ska också framgå att den digitala kopian är just en kopia av ett original som är tolkat, diskrepanser kan ske. Detta för att kunden har rätt till korrekt möjlighet till överklagan.</p>	<p>I detaljplanekartan lägger vi in följande text där man informerar läsaren om att:</p> <p>”Denna detaljplan är en tolkning av en papperskarta. Det kan finnas skillnader mellan originalkartan och den digitala tolkningen av kartan.”</p> <p>På de detaljplaner som tas fram digitalt kan man lägga in en stämpel med texten:</p> <p>”Original”.</p>
Detaljplanearkivet: Vi gör nu bara digitala planer. Behöver de skrivas ut och	När vi gjort detaljplaner digitalt från början så behöver de inte finnas på papper i arkivet, vi behöver alltså	Delprojektet digitala detaljplaner har bett att få ha kvar detaljplanearkivet på SBF tills

arkiveras tillsammans med de gamla detaljplanerna? Eller ska de gamla detaljplanerna (när de är digitaliserade) gallras?	inte skriva ut dem och fylla på arkivet. Om arkivet inte används längre bör det skickas till riksarkivet.	projektets avslut då det ändå används i kvalitetssäkrande syfte. Återuppta frågan efter att DiSa avslutats.
--	---	---

Förbättrade fastighetsgränser

Juridisk fråga	Svar	Handling
Hanterar vi gränspunkterna vi dokumenterar på ett lagligt sätt?	Här bestämmer allmän förvaltningsrätt, punkterna är allmänna handlingar som vi måste kunna lämna ut. Förutsatt att vi skickar fastighetspunkterna till Lantmäteriet på ett säkert sätt (via direktinloggning i deras system eller ett delat) är inte GDPR tillämplig lagstiftning. När vi har lämnat över punkterna till dem är vi inte längre Personuppgiftsansvariga för dem, utan Lantmäteriet tar över. Om det gäller rikets säkerhet, till exempel om vi mäter in ett militärt område, måste vi klassa upp hela systemet och till exempel begära tvåfaktorsinloggning. Vi får då inte heller använda molntjänster.	Säkerställ så vi lämnar över punkterna till Lantmäteriet på ett korrekt sätt. Inventera om vi mäter in känsliga militära områden och om så, klassa upp hela systemet i verktyget LISa och byt bort från eventuella molntjänster.
Hur arkiverar vi våra digitala kartor?	Utredning pågår genom konsultupphandlingen White&Red, nationell standard håller också på att sättas. Kontaktperson är Nanna Berqvist på Regionarkivet.	DiSa har skickat över sin utredning till White&Red. Frågan återupptas när svar inkommit från arkivet.
Vi mäter in gränspunkter och gränser, inte byggnader. Det kan ju då hända att vi mäter in en gräns som ligger mot ett skyddsobjekt (om det är så att granntomten inte är ett skyddsobjekt. Detta innebär ju att vi har mätt in gränspunkter till ett	Skyddslagen reglerar skyddsobjekten i Sverige. Ett skyddsobjekt är inte bara en byggnad eller en anläggning utan kan även vara ett område. 7 § Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet	Mätarna sätter upp och dokumenterar rutiner för hur de ska hantera skyddsobjekt på ett säkert sätt.

<p>skyddsobjekt. Är dessa punkter också skyddade eller hur fungerar lagen där?</p>	<p>omfattar även tillträde med hjälp av en obemannad farkost.</p> <p>Genom ett särskilt beslut får tillträdesförbudet förenas med ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet.</p> <p>Om det räcker för att tillgodose skyddsbehovet, får tillträdesförbudet ersättas av ett avbildningsförbud eller av ett förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska.</p> <p>Lag (2019:696).</p> <p>18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta i frågor om skyddsobjekt.</p> <p>Ett sådant beslut får inte göras mer ingripande eller omfattande än vad som behövs för att tillgodose skyddsbehovet. Så långt det är möjligt ska tillses att ett beslut inte kommer att medföra skada eller annan olägenhet för andra allmänna eller enskilda intressen.</p> <p>Beror sig på hur det nya beslutet är utformat, vilket typ av objekt som skyddas, om det enbart är en byggnad, eller ett helt område etc. Kan man tänka sig att de gamla mätpunkterna är en del av skyddsobjektet – ja då torde även de nya mätningarna bli skyddade.</p>	
<p>När mätarna är ute och mäter kan de ibland behöva parkera sina bilar på annans tomt eller i park. Får de göra det när de är ute i tjänst eller hur ska de agera?</p>	<p>Allemansrätten är inte helt tydlig gällande rätten till parkering av motorfordon. Troligen har man i princip rätt att ställa bilen intill väg, om parkeringen inte medför någon skada eller olägenhet för markägaren.</p>	<p>Mätarna och kommunikatören tar fram kommunikationsmaterial till markägare och boende om projektet och om varför bilen står parkerad där den står.</p>

<p>Vi skickar våra gränspunkter till Lantmäteriet som använder dem för att rätta upp sina kartor. Vi undrar om vi har någon skyldighet att säkerställa att den personen som tar emot punkter på Lantmäteriet är ”behörig” eller säkerhetsklassad?</p>	<p>Vi har alltid en skyldighet att på något sätt säkerställa att vi delar information med en behörig part. Huruvida mottagaren behöver vara säkerhetsklassad beror på vilken information som ska delges. Är det säkerhetsskyddad information, ja då behöver mottagaren vara säkerhetsklassad i motsvarande nivå så att skyddet för informationen kvarstår.</p>	<p>Delprojektledare tar upp diskussion om detta med Lantmäterier och säkerställer en trygg rutin för skyddad information.</p>
<p>Vilket lagligt stöd finns för att mätarna ska få gå in på privat mark inom projektet?</p>	<p>Rätt att vistas på annans mark FBL: 4 kap. 38 § Förrättningsmännen och deras biträden har rätt att, när det behövs med anledning av förrättningen, få tillträde till byggnader, gå över ägor, utföra mätningar och markundersökningar samt företa därmed sammanhängande eller jämförbara åtgärder. I trädgård eller liknande plantering får inte träd skadas eller fällas utan ägarens samtycke. Även i övrigt ska skada undvikas, om det är möjligt.</p> <p>PBL: 11 kap. 8§ För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har 1. byggnadsnämnden och länsstyrelsen samt den som på nämndens eller länsstyrelsens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt att där vidta de åtgärder som behövs för att utföra arbetet.</p> <p>”En myndighet som framställer kartor för samhällets behov har för att fullgöra sin kartläggningsuppgift också en sådan rätt till tillträde som anges i första stycket 1, dock inte till bostäder.”</p>	<p>Mätarna och kommunikatören tar fram kommunikationsmaterial till markägare och boende om projektet och om de lagliga grunderna</p>

Webbaserad kartportal

Juridisk fråga	Svar	Handling
Finns juridiska hinder med att tredje part använder våra öppna data för att skapa tjänster? Ex karta med utplacerade busshållplatser – och så blir det fel? Behöver vi skydda oss på något sätt?	Genom Open-E direktivet har vi inget eget ansvar för att data vi ger ut är korrekt, utan det är den som hämtar hem data som har det ansvaret. Vi behöver alltså ingen friskrivningsklausul på den plats där vi lämnar ut data till tredje part. Det är dock viktigt att se över om den öppna data man ger ut är kontraproduktiv för någon annan av Regionens verksamhet eller enskilda personer, och noga överväga lämpligheten av att lägga ut och de konsekvenser som de eventuellt kan skapa. Det finns inget krav i att lägga ut öppna data, men detta kan komma att förändras framöver.	Översikt av vilken information som är lämplig att ge ut. Konsekvensanalyser av utlämningen av den informationen.

3D-visualisering

Juridisk fråga	Svar	Handling
Hur säkerställer vi att drönaren är laglig?	För drönarflygningarna som görs inom DiSa behöver vi dokumentera alla de tillstånd som vi skaffat oss, alla de rutiner och metoder samt avvägningar som vi gjort och arkivera dem på samma ställe på Projectplace. Vårt dataskyddsbud behöver kvalitetssäkra arbetet innan vi arkiverar det.	Samla ihop alla tillstånd, skicka dem till Region Gotlands dataskyddsbud som kvalitets-säkrar. Ladda sedan upp alla intyg och dokumentation på Projectplace och Docpoint. Uppdatera sedan och delge Räddningstjänsten om våra rutiner och metoder då de behöver samma.

E-tjänsteplattform

Juridisk fråga	Svar	Handling
Vad behöver finnas tillgängligt analogt? Kan vi göra e-tjänster av alla blanketter eller behöver	Eftersom en del av våra målgrupper kommer vara analog, på grund av omständighet eller val, kommer vi av demokratiska skäl behöva erbjuda	Ta bort alla blanketter, håll dem sorterade och uppdaterade i Docpoint.

de finnas tillgängliga? Hur tillgängliga?	analogt alternativ i kontakten med oss. Vi kan ersätta alla blanketter med e-tjänster, men vi måste på begäran kunna skicka likvärdiga blanketter eller skrivningar via post. Förslagsvis kan vi lägga in en skrivning på varje e-tjänst som innehåller kontaktuppgifter till en funktion inom SBF som kan hjälpa till med analogt alternativ. Det innebär att vi kommer behöva ha uppdaterade blanketter i dokumentsystemet Docpoint framöver, men vi kommer inte behöva ha dem på webben eller i självserviceportalen.	Ha endast e-tjänsterna tillgängliga på självserviceportalen. Inkludera namn och kontaktuppgifter på den handläggare som kan skicka papperskopior på blankett om kunden vill ha dem.
---	--	--

E-arkivering

Juridisk fråga	Svar	Handling
Hur arkiverar vi original i relation till e-arkivet? Rivet vi dem när vi upprättat ett nytt digitalt original?	Nej. Alla avtal och kontrakt som har en underskrift eller liknande behöver vi spara i original. Oavsett om vi skapar en digital kopia av en sådan handling så är ändå papperskopian originalet som behöver sparas. Huvudregeln är att finns det en underskrift så ska det sparas, däremot kan bilagor på kontraktet eller avtalet eventuellt slängas. I dokumenthanteeringsplanen finns mer information om de olika handlingarna och hur de ska hanteras.	Informera ledningsgruppen, medarbetarna och DiSa – projektgruppen.

För delprojektet **Digital brevlåda** identifierades inga juridiska hinder från DiSa:s perspektiv.

Övergripande juridiska vägval och avgränsningar i projektet

Juridisk fråga	Svar	Handling
Finns det listat någonstans vad som behöver finnas med i upphandlingar och avtal i relation till GDPR/informationssäkerhet, tex vid inköp av system? Har vi en formulering att ha med i upphandlingsförfarandet? Ny teknik.	Region Gotlands upphandlare arbetar på en sådan formulering, men det kan vara svårt att få fram en som är tillräckligt generell för att kunna användas i DiSa som helhet. I eSams rapport om PUB finns några formuleringar att titta på för att skriva en sådan formulering om det brådskar. Upphandlarna arbetar med dessa frågor.	Invänta Region Gotlands upphandlare som arbetar på en sådan formulering. Dessförinnan: Innan upphandling: kontakta upphandlarna för att se till att alla formuleringar finns med.
När behöver det finnas en fysisk signatur på ett papper? När räcker det med en elektronisk signatur? När kan vi låta bli signaturer helt? Behövs de för spårbarhet i något sammanhang?	Digitala originalhandlingar kräver inget egenhändigt undertecknande enligt varken Plan och bygglagen, Kommunallagen eller Förvaltningslagen. Det som däremot behöver framgå är vad som är en kopia och vad som är originalet, då det traditionellt fungerat så att originalet har stämplats. Dessutom är det viktigt att det framgår vem som fattat beslutet, särskilt när ärenden ska arkiveras eller långtidslagras.	Informera ledningsgruppen och DiSa-gruppen. Se till att alla handläggare arbetar på samma sätt, dvs helt digitalt.
Automation av ärendehanteringsprocesser, vem är ansvarig?	Det är en icke-fråga för oss, då själva handläggningen av ärendet inte kan överklagas medan ärendet befinner sig i utredningsprocessen. Däremot kan man göra en JO-anmälan om vederbörande anser att det finns skäl för det i fall man inte blivit kommunicerad eller erhållit rätt handling eller blivit delgiven m.m. Sedan kan inte ett ärende överklagas om besvärstiden har gått ut och beslutet har vunnit laga kraft (beroende på när delgivningen träder in, men ofta är det inom 5-6 månader), såvida det inte åberopas något som heter åter-	Kommunicera detta till projekt och ledningsgrupp

	<p>ställande om försutten tid som ansöks direkt hos domstolen(som innebär att frågan tas upp på nytt). Det blir en icke-fråga för oss – det blir bara bättre och effektivare.</p>	
<p>När registraturen tar emot en handling och skannar in, upprättar ett digitalt original – vem kontrollerar/ har mandat att upprätta dessa? Är det registraturen eller är det handläggaren?</p>	<p>Det viktigaste är att handlingen upprättas, och att handlingen blir en allmän handling så snart som möjligt. Enligt Förvaltningsrätten erkänner den att alla anställda kan upprätta en handling, så i sak inget fel att registraturen gör det men rimligast vore om det var handläggarna på Samhällsbyggnadsförvaltningen då vår myndighet äger handlingarna. Vore bra med en digital stämpel som visar vad som är originalet och vad som är kopian.</p>	<p>Informera ledningsgruppen om vikten av att ha en rutin på plats för detta.</p>

De juridiska handlingsplanerna implementerades i delprojekten under våren 2020.

5. Ekonomisk nytta per delprojekt

Här följer en sammanfattning av den detaljerade beräkningen som genomförts utifrån varje delprojekt. Uppskattningen är begränsad till intern ekonomisk nytta. Det finns givetvis icke-analyserade fördelar inom varje delprojekt, och aspekter som inte tas upp här, men som skulle kunna bidra med ytterligare ekonomisk nytta. Nyttoberäkningen är avgränsad till de underlag som kommit fram efter delprojektledarnas analyser, samtal med projektgruppen och intervjuer med handläggare. Även externa perspektiv har tagits in genom dialoger med andra myndigheter.

Delprojekt: Digitala översiktsplaner

1) Besparade materialkostnader för digital översiktsplan: 287 611 SEK per år

Projektunderlag för beräkning:		
<ul style="list-style-type: none"> • Bygg Gotland • FÖP Storsudret • FÖP Fårö • FÖP Östergarnslandet • Program Klintehamn 		
Process	Aktiviteter	Kostnad
Tidig dialog	<ul style="list-style-type: none"> • möteskostnader • annonsering • Menti.com 	24 000 SEK
Samråd	<ul style="list-style-type: none"> • Tryckkostnad planhandling • Tryckkostnad plankarta och bilagor • Möteskostnader • Annonsering • Porto 	468 875 SEK
Utställning	<ul style="list-style-type: none"> • Tryckkostnad planhandling • Tryckkostnad plankarta och bilagor • Möteskostnader • Annonsering • Porto 	173 450 SEK
Antagande	<ul style="list-style-type: none"> • Tryckkostnad planhandling • Tryckkostnad plankarta och bilagor • Möteskostnader • Annonsering • Porto 	212 522 SEK
		878 847 SEK
Uppskattad årlig besparing:		219 711 SEK

2) Tidsbesparing för digitalisering av analoga medborgardialoger: 29 100 SEK per år

- Översätta analoga medborgardialoger till digitalt format, 5 timmar per karta x 3 kartor = 15 timmar per år för Gis-konsult = 14 550 SEK
- Skriva över medborgarförslagen till digitalt format: 15 timmar för samhällsplanerare = 14 550 SEK

3) Tidsbesparing kring nya arbetsprocesser 38 800 SEK per år

- Den digitala process som sparar materialkostnader sparar också personaltid då samhällsplanerarna inte behöver arrangera möten, ha kontakt med tryckerier, samordna annonsering etc. Uppskattad sparad tid på digital process = 40 timmar per år.

Delprojekt: Digitala detaljplaner

I och med att alla Region Gotlands detaljplaner digitaliseras i DiSa kommer de följa Boverkets standard, alla bestämmelser kommer vara tolkade, de har kvalitetssäkrade fastighetsgränser och presenteras i handläggarnas digitala kartportal. Att detta kommer innebära en effektivisering och kvalitetsförbättring i handläggningen står bortom allt tvivel.

Boverket har som målsättning att digitaliseringen av alla detaljplaner i Sverige ska vara klar år 2025. De anger detta som en förutsättning för att effektiviseringen av flera delar i samhällsbyggnadsprocessen ska vara möjlig. Lantmäteriet redovisar i sin rapport "Ekonomisk nytta av ett samlat nationellt tillgängliggörande av geodata i samhällsbyggnadsprocessen" att just digitaliseringen av detaljplaner är en avgörande del av en effektivisering av samhällsbyggnadsprocessen som beräknas spara miljardbelopp för Sveriges kommuner och regioner.

Projektet har dock haft svårt att räkna på vad detta innebär i rent ekonomiska termer för Region Gotland och har därför valt att inte göra någon ekonomisk beräkning av nyttan.

Delprojekt: Förbättrade fastighetsgränser

Typ av besparing	Tid	Antal ärenden per år	Besparing per år (räknat på taxan)
Minskad tid i fält då gränserna redan är upprättade och kontrollerade	20 minuter	196 nybyggnadskartor	63 000 SEK
Gränsutvisningar går snabbare när gränserna redan är kontrollerade.	45 minuter	5 ärenden	3600 SEK
Vid beräkningar av utställningsdata kommer vi kunna spara tid eftersom gränserna redan är kontrollerade.	15 minuter	50 ärenden	12 000 SEK

Planenheten får bättre förutsättningar för att skapa nya detaljplaner där det redan finns äldre planer. Gränserna är redan kontrollerade.	10 timmar	7 planer	68 000 SEK
Drivmedel	Avstånd	Antal resor	Kostnadsbesparing per år
Färre bilresor och drivmedelsåtgång	10 mil	20	4000 SEK
TOTAL årlig besparing			150 600 SEK

Delprojekt: Webbaserad kartportal

1) Ett GIS-system: 360 580 SEK per år

- Underhåll och support: 250 000 SEK per år

Samhällsbyggnadsförvaltningen har ett GIS-system och stänger ner programmet Solen vilket innebär sparade kostnader för licens och support.

- Sparad tid på uppdateringar i Solen: 110 580 SEK per år

Programuppdatering: 8 timmar per år

Komprimering: 50 timmar per år

Fastighetskartans skikt: 24 timmar per år

Alla kartdata (länsstyrelsen, naturvärden, biotoper) 40 timmar per år

= 114 timmar per år

2) Öppna Data: 87 300 SEK per år

- Utlämning av data

Arbete med att ta fram och skicka data till näringsliv, interna tjänster och konsulter. Tidsåtgång 30 timmar per gång, 3 gånger per år = 90 timmar per år

3) Prestandaförbättringar: 5 878 200 SEK per år

- ArcMap

Enbart öppnandet av ArcMap (inte en webb) påverkas positivt för 40 användare av detta program prestandaförbättringarna sparar ungefär 60 timmar per år

- Övriga GEOSECMA-modulerna

Beräknat på de små förbättringarna och att varje enskilt moment som går några sekunder snabbare (som jämförelse skulle det kunna vara att man sitter med ett trögt tangentbord och varje gång man skriver en bokstav är det en fördröjning med någon sekund) påverkas 300 användare positivt av arbetet i DiSa. Tidsbesparingen beräknas till 30 timmar per dag.

29 100 SEK per dag, 582 000 SEK per månad, 10 månader per år = 5 820 000 SEK

Delprojekt: 3D-visualisering

Genom att använda 3D-visualisering kan en visualisering ske av både enskilda ärenden och hur staden kommer att se ut om några år. Tekniken förväntas bidra till färre överklaganden och dyra väntetider. Även i planeringsfasen kan användningen av 3D-visualisering öka och bredda dialogen med medborgare och på det viset medföra stor samhällsnytta. Tekniken främjar både demokratin och rättssäkerheten.

Projektet har dock haft svårt att räkna på vad detta innebär i rent ekonomisk termer för Region Gotland och har därför valt att inte göra någon ekonomisk beräkning av nyttan.

Delprojekt: E-tjänsteplattform

1) Registraturen - 517 010 SEK per år

Innan DiSa	E-tjänst
45 minuter per ärende i snitt (sprätta kuvert, skanna, registrera, stämpla, arkivera)	5 minuter per ärende i snitt (koppla ihop fastighet och ägare i e-tjänsten)
<ul style="list-style-type: none"> • Införandet av e-tjänster innebär en tidsbesparing på 40 minuter per ärende hos registraturen • Hälften av Enhet byggs 1600 ärenden inkom som e-tjänster (800 ärenden) under 2018 • 40 minuter besparing x 800 ärenden = 533 timmar • <i>Besparingen är enbart beräknad på enhet Byggs ärenden då underlag saknas på resterande ärenden.</i> 	

2) Tidsbesparing för ärenden inkomna via e-tjänst (tillsammans med tidsbesparingen som uppstår då handlingarna samlas i ett e-arkiv) - 6 798 730 SEK per år

- Tidsbesparingen i handläggning per ärende som kommer in i e-tjänst och som hanteras i ett e-arkiv beräknas vara 1 timme. Uträkningen är baserad på e-tjänsten bygglov, då det är den enda e-tjänsten är tillräckligt utvecklad för att skapa så pass stort värde för registratrens arbete. Kommande år är planen att alla e-tjänster på SBF ska ha samma möjlighet och att alla ärenden ska inkomma i e-tjänst.

Det skulle då innebära att alla ärenden skulle få samma resultat i tidsbesparing:

- Miljö: 3497 ärenden
- Livsmedel: 1458 ärenden
- Bygg: 1600 ärenden
- GI: 442 ärenden
- Plan: 12 ärenden

= 7009 ärenden x 1 timme minuter = 7009 timmar

Delprojekt: E-arkivering

Då den digitala arbetsprocessen mellan e-tjänsterna och e-arkivet är nära sammankopplat har nyttoberäkningen valt att sätta samman den sparade tiden för ärendehantering för delprojekt 6 och 7.

Resultatet redovisas under E-tjänsternas nyttoberäkning, nedan följer en sammanfattning av de besparingar i material som identifierats genom implementeringen av ett e-arkiv på samhällsbyggnadsförvaltningen.

1) Pappersbesparing – 6200 SEK per år

Enhet	Antal ärenden per år (beräknat på 2018)	Snitt sidor per ärende (medel uträknat på 25 händelser) under 2018	Antal papper per det totalt motsvarar 2018	Antal papper som arkiveras	Kostnad för papper (7 öre per papper)	Printerkostnad (4 öre per papper)
Bygg	1600 ärenden	30 sidor per ärende	48 000 pappersark	24 000 pappersark	1680 SEK	960 SEK
Plan	12 detaljplaner per år	62 sidor per detaljplan	744 pappersark	744 pappersark	52 SEK	30 SEK
Miljö och hälsoskydd	3497 ärenden	7 sidor	24479 pappersark	24479 pappersark	1713 SEK	979 SEK
Livsmedel	1458 ärenden	4 sidor	5832 pappersark	5832 pappersark	408 SEK	233 SEK
Geografisk information	442 ärenden	3 sidor per ärende	1326 pappersark	1326 pappersark	92 SEK	53 SEK
Total:					3945 SEK årlig besparing	2255 SEK årlig besparing

Total besparing per år	6200 SEK
-------------------------------	-----------------

Delprojekt: Digital brevlåda

1) Materialkostnader: 235 942 SEK per år

	Antal utskick per år	Total kostnad för postutskick per år	Uppskattad kostnad att för utskick med Digital brevlåda per år	Besparing per år genom att använda Digital brevlåda
Alla enheter	17 754 stycken	236 828 SEK	886 SEK	235 942 SEK

Antal postutskick under kvartal 1 och 2 2018 (stickprov)

Enhet	Antal utskick per 6 månader	Antal papper per utskick (total pappersförbrukning per samlad post)	Uppskattad frakteringskostnad per utskick (total kostnad under perioden per utskick)	Kostnad för papper (7 öre per papper)	Kostnad för kuvert (54 öre per kuvert)	Printerkostnad (4 öre per papper)
Alkohol	115 Restaurangrapporter 200 Informationsbrev 125 tillsynsrapporter (alk) 50 tillsynsrapporter (tob.) 22 serveringsbeslut 38 tillfälliga beslut 60 slutna sällskap- beslut	3 blad per utskick (345 papper) 3 blad per utskick (600 papper) 2 blad per utskick (250 papper) 2 blad per utskick (100 papper) 4 blad per utskick (88 papper) 4 blad per utskick (152 papper) 1 blad per utskick (60 papper)	9 kr (1035 kr) 9 kr (1800 kr) 9 kr (1125 kr) 9 kr (450 kr) 9 kr (198 kr) 9 kr (342 kr) 9 kr (540 kr) = 5490 kr	1595 papper = 112 kr i papperskostnad	610 utskick = 329 kr i kuvertkostnad	
Livsmedel	211 kontrollregistreringar 90 Registrerade verksamheter	1 blad per utskick (211 papper) 4 blad per utskick (360 papper)	9 kr (1899 kr) 9 kr (810 kr) = 2709 kr	571 papper = 40 kr	301 utskick = 162	
Miljö (Klart vatten)	800 informationsbrev 113 tillstånd	3 blad per utskick (2400 papper) 8 blad per utskick (904 papper)	9 kr (7200 kr) 18 kr (2034 kr) = 9234 kr	3304 papper = 231 kr	913 utskick = 493 kr	
Miljö	101 Beslut	4 blad per utskick (404 papper)	9 kr (909 kr) = 909 kr	404 papper = 28 kr i papperskostnad	101 utskick = 54 kr i kuvertkostnad	
Geografisk Information	50 adressättningar	1 blad per utskick (50 papper)	9 kr (450 kr) 18 kr (1350 kr)	425 papper = 30 kr	125 utskick = 67 kr	

	75 nybyggnads-kartor	5 blad per utskick (375 papper)	=1800 kr			
Plan	120 Samråd till detaljplan 7 beslut från nämnden	3 blad per utskick (360 papper) 6 blad per utskick (42 papper)	9 kr (1080 kr) 18 kr (126 kr) = 1206 kr	402 papper = 28 kr	127 utskick = 69 kr	
Bygg	5000 Grannehörande 1000 expediering av bygglov 500 brev	5 blad per utskick (25 000 papper) 15 blad per utskick (15 000 papper) 1 blad per utskick (500 papper)	9 kr (45 000 kr) 36 kr (36 000 kr) 9 kr (4500 kr) = 85500 kr	40 500 papper= 2835 kr	6500 utskick = 3510 kr	
Räddningstjänsten	30 tillsyn LSO 20 tillstånd LSO &LBE 50 brand-skyddskontroll/sotning 75 Avtal Auto-larm 25 påminnelse Autolarm	2 blad per utskick (60 papper) 2 blad per utskick (40 papper) 2 blad per utskick (100 papper) 6 blad per utskick (450 papper) 6 blad per utskick (150 papper)	9 kr (270 kr) 9 kr (180 kr) 9 kr (450 kr) 18 kr (1350) kr 18 kr (450) kr = 2700 kr	800 papper = 56 kr	200 utskick = 108 kr	
						48. 001 papper = 1920 kr i printer-kostnad
Totalt	8877 utskick	48 001 papper	108 342 kr	3360 kr	4792 kr	1920 kr
Total kostnad 6 månader	118 414 kr					
Antagen total kostnad årsvis	236 828 kr					

- Pappersförbrukning per år i postgången: 96 002 papper
- Kuvertförbrukning per år i postgången: 17 754 kuvert

Avgränsningar och vägval i beräkning för delprojektet Digital brevlåda:

Uppgifter om kuvertkostnad, papperskostnad och printerkostnad är hämtade från Region Gotlands centrala inköpsenhet, där vi valt de lägsta kostnaderna för respektive post. Uträkningen baseras på antagandet om att alla papper som skickas är svartvita A4 utskriften, och att alla kuvert är fönsterlösa C4 kuvert. Färgutskriften, större papper eller andra kuvert medför högre kostnader, men då omfattningen av utskicken och individuellt anpassade utskick gör det svårt att beräkna har vi valt att beräkna kostnaderna för utskicken på den lägsta schablonen. Antalet utskick är också beräknat på de typer av utskick som förvaltningen har tydligt i sina processer att skicka ut, men det förekommer givetvis stora mängder brev och utskick som inte finns med här, såsom begäran om komplettering, utelämnanden av uppgifter etc. För att skapa en så säker beräkning som möjligt har vi valt att enbart beräkna kostnaden på de utskick som vi vet att vi gör i våra handläggningsprocesser. Eftersom sommaren är till stor del semester för handläggarna på våra verksamheter räknar vi januari till maj som ett halvår, och att en dubblering av de siffrorna nära representerar antalet utskick som SBF gör på ett år.